

TOT DE EPHESIERS

70¹

1.1. Paulus afgezondene van Christus Jezus door de wil van God aan de heiligen die geschieden in Ephesos en vertrouwenden in Christus Jezus,		κ-0
2. goede-gunst voor jullie en vrede vandaan van god omvamide* van ons en van Jezus Christus.	*Gr.patèr=Hebr.AàB	
3. Ingezegend* de God en omvamide van de machtiger* onzer Jezus Christus die ons ingezegend heeft in alle beluchtende ² inzegening in de bovenhemelen ³ in Christus,	* Hebr. BáRuWKh * Hebr. AæDoNáJ	κ-1
4. zoals hij uitkoos ons ⁴ in hem vóór de neerlegging van de ordentelijkheid*, dat wij geschieden tot heiligen en volgaven* voor de vertegenwending ⁵ zijner,	* Gr.kosmos *Hebr. TaMieM	
5. in minne tevoren in grens gesteld hebbend ons in een stichtkindstelling door Jezus Christus in hem, naar het welbehagen van de wil van hem.		
6. tot lofprijzing van de dunkzwaarte ⁶ van zijn gratie*, waarmee hij ons gratieverleende in de beminde,	*Gr.Charis=Hebr.Chén	
7. in wie wij hebben de loskoping ⁷ door zijn bloed, de verduwing ⁸ van de afvalligheden*, volgens de rijkdom van de goede-gunst van hem,	*Gr.paraptooma [=Hebr. PèShàNg	
8. die hij te over had naar ons, in alle wijsheid en achtzaamheid,		

¹ De telling van deze indeling loopt door vanaf de brief aan de Romeinen. Omdat in de oude indelingen de beginnummers bijna altijd en ook hier onvermeld blijven en nr 71 vermeld staat bij Eph.2:8, voegen we hier nr 70 in. In de oudere Griekse indeling in kephaloi (= hoofdstukken) voegen we hier om dezelfde reden κ-0 in.

² Gr. Pneumatikos, het bijvoegelijk naamwoord bij het woord pneuma. Dat is de vaste Griekse vertaling van het Hebr. woord RuWàCh, dat we met beluchting of beluchter, vertalen, omdat 'bewogen' of bewegende lucht (wind) daarvan de kernbetekenis is. 'Lucht' / 'wind' is ook de kernbetekenis van het Griekse pneuma.

³ Gr. Epouranoi = epi + ouranoi, dat hemelen betekent en de vertaling is van het Hebr. ShámáJieM, dat we in TeNaKh met 'helftenhemel' omdat het dualis is, die vaak als enkelvoud functioneert.

⁴ Dit 'ons' betreft Paulus en Israël (Th.J.M.Naastepad in "Schouwspelers van God") en niet de Efesiërs, niet de lezers, niet ons Christenen van de 21e eeuw.

⁵ Dit Gr.woord katenoopein komt in de LXX niet voor, maar kan voor Hebreeuws sprekende niet veel anders betekenen dan het Hebr. LiPheNéJ, de st.constructus van LePáNieJM, = voor de vertegenwending, want het Hebr. PaNieJM (= het Amsterdamse ponem) is afgeleid van het Hebr. werkwoord PháNáH, dat wenden betekent. In PaNieJM gaat het om meer dan een toewending, het is een vertegenwending.

⁶ Gr. doxa = Hebr. KÁBóWD.

⁷ Het Gr. apolutroosis staat hier (waarschijnlijk) voor het Hebr. PiD'JóWN=loskoping. Het komt in de LXX maar twee keer voor, de andere keer is het de vertaling van GáAàL, dat '(ver-)lossen' betekent.

⁸ Het Gr.woord aphasis wordt meestal met 'vergeving' vertaald'. Het is echter stamverwant met het werkwoord 'aphièmi' dat 'wegsturen' betekent, maar het gaat om wegsturen met kracht: wegduwen. Om de samenhang met dit 'duwen' te bewaren, vertalen we dit woord hier met 'verduwing', zoals we in het Nederlands ook het woord 'verstouwen' kennen. De betekenis van het Nederlandse 'vergeven' is nauwelijks helderder; we kennen het b.v. ook in de zegswijze "ik heb het (b.v. een geschenk) al vergeven", weggegeven dus. Het gaat dus ook dan om 'wegdoen', al wordt er niets ongedaan gemaakt; fouten blokkeren dan de omgang niet meer: ze zijn weggeduwd, ofwel 'verduwd'.

9.ons bekend gemaakt hebbend het geheimenis
van zijn wil, naar zijn welgevallen,
dat hij in zich voorstelde

10.tot een huiswoning* voor de invulling
van de tijdsgerichten,
om onder 't eerste* te plaatsen in Christus
alles aan de hemelen en op het land;

*Gr.oikonomia

11.in hem in wie ook wij geroepen werden,
tevorens gestelden volgens het voorstel
van hem die alles uitwerkt
volgens het besluit van zijn wil.

*Gr.kephalè=Hebr.RAóWSH

12.zodat wij geschieden
tot lofprijzing van de dankzwaarte van hem,
de tevorens verhoopten in de Christus;

13.in wie ook jullie, gehoord hebbend
de inbreng van de waarachtigheid,
de goednieuwsboodschap van de bevrijding
van jullie,-

in wie ook jullie, vertrouwen gekregen
hebbend, verzegeld werden met de beluchting
van de belofte, de geheiligde,

14.die geschiedt als onderpand
van het wettelijk aandeel van ons,
tot loskoping van het zich eigen gemaakte,
tot lofprijzing van de dankzwaarte van hem.

15.Door dit ook ik, gehoord hebbend van het
vertrouwen onder jullie in de machtiger
Jezus en van de minne voor alle de geheiligden,

κ-2

16.stop niet dankzegenend omtrent jullie,
gedachtenis makend* bij de gebeden van mij,

*Gr.mneia=Hebr.ZàKhuWR

17.opdat de God van de machtiger van ons
Jezus Christus, de omvarende van de dankzwaarte,
geve aan jullie een beluchting van wijsheid
en van onthulling in het volkennen van hem,

18.verlicht geworden ogen van het hart,
zodat jullie inzien wat geschiedt als de hoop
van de roeping van hem

en wat als de rijkdom van de dankzwaarte
van het wettelijk aandeel bij de geheiligden,

19.en wat als de boven alles uitkomende
grootheid van de kracht van hem

naar ons vertrouwenden naar de inwerking
van de sterkte van het vermogen van hem,

20.die hij ingewerkt heeft in de Christus,
opgewekt hebbend hem vandaan van de lijfdoden*,
doende zitten hem aan de rechter van hem
in de hemelen

*Gr.nekros

21.hoog boven alle vooraangaands en bevoegdheid
en kracht en machtigingsmacht en alle naam

genoemd niet alleen in deze wereldtijd,
maar ook in de komende.

22.En alles heeft hij ondergezet
onder de voeten van hem

en hem heeft hij gegeven (als)eerstdeel*
over geheel de geroepenschap,
die geschiedt (als) het zielelichaam*⁹ van hem,
de volledigheid van hem die alles in allen
volledig maakt.

* Gr.kephalè = Hebr. RaóWSh

* Gr.sooma

2.1.Ook jullie, geschiedenden (als)lijfdoden
aan de afvalligheden en de verwaardingen
van jullie,

κ-3

2.waarin jullie ooit voortschreden
naar de wereldtijd van deze ordentelijkheid
naar de vooranganger van de bevoegdheid
van de waainevel¹⁰, van de beluchting*
van hem die inwerkt in de stichtkinderen
van de overtuigingsloosheid¹¹;

* Gr.pneuma=Hebr. RuWàCh

3. bij wie ook wij allen hebben verkeer
oort in de begeerten van het vlees van ons,
makend de wil van van het vlees
en van de beseffen¹²

en wij geschiedden in werkelijkheid*
als borelingen van de walgtoorn*
zoals ook de overigen.

* Gr. phusis

* Gr. orgè = Hebr.AàPh

4.Maar God rijk geschiedend in gratie,
door de vele minne, waarmee hij
ons beminde, heeft ons,

5.ook als lijfdoden geschiedenden
aan de aan de afvalligheden,
mede levend gemaakt met Christus
- uit goede-gunst zijn jullie
als bevrijd -

6.en mede opgewekt en
mede doen zitten in de hemelhelften
in Christus Jezus,

⁹ De manier waarop in de brieven het begrip sooma functioneert, maakt het waarschijnlijk dat het Hebreeuwse begrip NèPhèSh, behalve van het Griekse psuchè, ook hiervan de basis is. En dat woord duidt op "Leibesleben"(K.Barth), op de ziel als lichaam en op het lichaam als: lichaamziel. Het heeft dan ook volgens Meuzelaar betrekking op het opstandingslichaam van Jezus. We vertalen sooma met 'zielelichaam'.

¹⁰ Hier staat het Griekse woord aèr, dat op de onderste luchtlag betrekking heeft, zichtbaar in waaien en nevels. Het begrip speelt in de LXX vrijwel geen rol en in het NT evenmin. Ons begrip 'lucht' is onbekend in de oude culturen. Met het andere wel frequent voorkomende Griekse woord pneuma wordt luchtbeweging, bewogen lucht aangeduid, maar ook de lucht (geur) dus die we opsnuiwen en daarmee correspondeert het Hebreeuwse woord RuWàCh.

¹¹ Meestal wordt dit woord met 'ongehoorzaamheid' vertaald, maar het gaat om mensen die zich niet laten overtuigen en zich er niet aan toevertrouwen.

¹² Het Griekse woord dianoia hangt samen met het werkwoord, dat we met 'beseffen' vertalen. In de LXX komt dianoia vaak voor en overwegend als vertaling van LéB = hart. Het Hebr. Woord LéB wordt in de LXX en in het NT meestal vertaald door het Griekse woord kardia.

7. opdat hij zou aantonen
in de werelddagen die komen
de overtreffelijke rijkdom
van zijn goede-gunst
in gebruiksgoedheid op ons
in Christus Jezus.

71

8. Want in de goede-gunst* zijn
jullie bevrijd door vertrouwen;
en niet uit jullie vandaan,
van God (is) het de gave;
niet uit werken,

*Gr. charis=(hier)Hebr,ChÉN

9. opdat niet iemand zou pralen.

10. Want van hem geschieden wij
als maaksel, geschapen^{13*}
in Christus Jezus op goede werken,
die tevoren gereed gemaakt heeft
God opdat wij daarin
zouden voortschrijden.

*Gr. ktizoo=Hebr. BÀRÁA

11. Daarom weest indachtig* dat
dat jullie ooit(waren) naties
in het vlees, van wie “voorhuidig”
gezegd wordt door, wat gezegd wordt,
de “besnijdenis” met de hand gemaakt
in het vlees;

*Gr. mnèsteuoo=Hebr. ZáKhàR

12. dat jullie geschieden
in dat tijdsgewricht zonder Christus,
aan iets anders behorend
dan aan het stadsrecht*¹⁴ van Israël
en vreemden in de instellingen^{15*}
van de belofte,

*Gr. politeia

*Gr. diathèkè = Hebr. BeRieJT

hoop niet hebbend, zonder god*
in de ordentelijkheid*.

*Gr. atheos

*Gr. kosmos

13. Maar nu in Christus Jezus
zijn jullie, die ooit verre* geschieden,
geschiedend geworden lijfna*¹⁶

*Gr. makran = Hebr. RáChóWQ

¹³ Het Griekse werkwoord ktizoo is veel Joodse Griekse geschriften de equivalent van het Hebr. BÀRÁA, dat meestal met ‘scheppen’ wordt vertaald. Maar het gaat in dat Hebreeuwse woord om een gekwalificeerd maken. In het werkwoord klinkt (waarschijnlijk) de stam BÀR door, die ‘zuiver’ betekent. Het gaat dus om ‘zuiver scheppen’, om ‘volzuiveren’. Deze Hebreeuwse achtergrond dient bedacht te worden bij het Griekse ktizoo, maar blijven bij de vertaling dicht bij het Grieks en kiezen hier dus wel voor ‘scheppen’.

¹⁴ Paulus refereert hier aan het zogenoemde Romeinse burgerrecht, dat in feite rechten zijn die door de stad Rome waren verleend.

¹⁵ Het Griekse ‘diathèkè’ is in de LXX de vaste vertaling van het Hebreeuwse BeRieJT. Beide woorden meestal met ‘verbond’ vertaald, maar het in geen beide woorden om een tweezijdige overeenkomst, maar om een eenzijdig initiatief. In het Hebreeuws gaat het dan ook nog om een gekwalificeerd initiatief, waarin het begrip ‘zuiver’ te horen is. Voor de vertaling van het Griekse diathèkè blijven we dicht bij het Grieks om de samenhangen in het NTisch taalgebruik te bewaren vertalen met ‘instelling’.

¹⁶ Paulus herinnert zich hier de tekst in Jes.57:19: De Griekse tekst van de LXX kan als volgt worden vertaald: “vrede op vrede voor wie verre en voor wie lijfna geschieden”. Het woord ‘vrede’(eirènè) staat aan het begin vs 14. Vanuit de Hebreeuwse tekst is dit vers in Band II als volgt vertaald: “(ik – zie vs 18) volzuiverend (hier staat

in het bloedend-rode*¹⁷ van Christus.
 14. Hij immers geschiedt (tot) vrede van ons, die gemaakt heeft de beiden¹⁸ één-enkel*¹⁹ en de middenwand* van het ommuurde heeft los gemaakt: de vijandschap*,
 15. in zijn vlees de wetsuitlegging van de geboden in goeddunkens* onwerkzaam gemaakt hebbend, opdat hij de twee zou scheppen in zichzelf tot één-enkele nieuwe menselijke, makend vrede,
 16. en hij zou wegvervangen de beiden en één zielelichaam* voor God door de kruispaal, vermoord* hebbend de vijandschap daarop.
 17. En komende boodschapte hij goednieuws vrede voor jullie die verre en vrede voor die lijfna²⁰ (zijn).
 18. Omdat wij door hem hebben de toevoering beiden in een beluchting tot de omvamende.
 19. Dus nu geschieden jullie niet meer (als)vreemdelingen en voorbijgaande huisbewoners, maar jullie geschieden (als)mede-stedelingen van de heiligen en huisgenoten van God,
 20. mede tot een huis gesticht wordend op het grondvest van afgezondenen en profeten, terwijl Jezus Christus

*Gr.haima = Hebr. Dám

*Gr.eis = Hebr. AèChàD

*Gr.toichos=Hebr.QieR

*Gr.echthra=Hebr.AoJeBáH

*Gr.dogma

*Gr.sooma

*Gr.apokteinoo=Hebr.HáRàG

het Hebreeuwse werkwoord BÀRÁA, dat meestal en ook hier met ‘scheppen’ wordt vertaald, maar dat meer betekent dan tot stand brengen, nl. zuiver tot stand brengen: volzuiveren) *het gedijde van de lippen* (deze zinsnede ontbreekt opvallend genoeg in de LXX!); *vrede, vrede voor de verre en voor de lijfnaë. . .*”

¹⁷ Net als in het Hebreeuwse woord Dám gaat het in het Griekse woord haima om bloed dat als rode vloeistof slechts bij verwonding (en dus nooit daar los van) zichtbaar wordt. Beide woorden kunnen dan ook tegelijkertijd ‘bloedvergieten’, ‘bloedbad’ betekenen. Beide woorden kunnen dan ook, net als de woorden NèPhèSch en psuchè (= lichaamziel), het concrete leven van een mens of een dieren aanduiden. Mensen en dieren zijn omdat zij bloed hebben en lichaamziel zijn verwant. Het moderne begrip ‘bloedverwantschap’ kan hier gemakkelijk tot misverstand. In tegenstelling tot lichaamziel is bloed(roods) normaal *onzichtbaar*. En daarom is leven, dat het bloed verloren heeft, een gestorven lichaamziel. In Ef.2:13 ligt de nadruk niet op het bloed van Christus, maar op het bloeden van Christus.

¹⁸ N.l. wat verre is en wat lijfna is, d.w.z. de naties en de Joden.

¹⁹ Daarmee zijn deze ‘beiden’ nog niet aan elkaar identiek geworden. Het gaat om ‘een-heid’; dat blijkt uit het vervolg.

²⁰ Paulus verwijst naar Zacharja 9:10. Deze tekst luidt, letterlijk uit het Hebreeuws vertaald (zie BAND II) aldus: *en-ik-scheid-af-het-oprij-tuig vandaan-van-AèPh'RàJieM; en-hetpaard vandaan-van-JeRuShàLàJieM, en-afgeschieden-wordt de-boog vandaan-van-de-broderi, en-hij-brengt-in vrede voor-denaties; en-zijn-vorestelling vandaan-van-de-tot-de-zee-toe, en vandaan-van-de-blikkering* (nl. de Eufhraat) *tot-de-randen-van-het-land*. Hij citeert Jes.57:19 en volgt de tekst van LXX. De Hebreeuwse tekst luidt, letterlijk vertaald als volgt: *volzuiverend het-gedijde-van-de-lippen; vrede, vrede voor-de-verre en-voor-de-lijfnae, zegt die-JHWH-van-Israël en-voort-herstel-ik-hem*.

geschiedt (tot) tophoekwende(steen) daarvan,
 21.waarop het gehele huisgebouw
 samengevoegd toeneemt tot heilige tempel
 in de machtiger,

22.in wie ook jullie samen tot huis gebouwd worden
 tot woonhuis van God in beluchting.

3.1.Door gratie daarvan (ben) ik Paulus
 de geknevelde van Christus Jezus
 om jullie de naties -

κ-4

2.indien danwel jullie horen
 het huiswoonplan van de gratie van God
 die gegeven werd aan mij naar jullie toe,

3.omdat volgens een onthulling
 volkènd werd door mij het geheimenis,
 zoals ik te voren geschreven heb
 in weinig,

4.waarbij jullie de krach hebben,
 oplezende, te beseffen mijn onderwezenheid*
 in het geheimenis van de Christus,

*Gr.sunesis=Hebr.SsáKàL

5.dat voor andere geschiedrondes*
 niet volkènd werd door de stichtkinderen
 van de mensen, zoals nu onthuld werd
 voor de heilige afgezondenen van hem
 en voor profeten in de beluchting,

*Gr.genè=Hebr.DóWR

6. dat de naties geschieden (als)
 medewettigaandeel en medezeielelichaam
 en medehouder van de beloften
 in Christus Jezus door de goednieuwsboodschap*.

*Gr.euangelion=Hebr.BáSháR

7.waarvan ik in geschiedenis gebracht wordt
 (als)heerdienaar volgens het geschenk
 van de gratie van God, die gegeven werd
 aan mij volgens de inwerking van zijn kracht.

8.Aan mij de minste van alle heiligen
 werd gegeven deze gratie,
 om aan de naties als goed nieuws
 te boodschappen de onnastapbare
 rijkdom van de Christus

9 en in het licht te stellen welke
 het huiswoonplan van het geheimenis
 (is) dat weggescholen lag

vanaf de werelddagen in God
 die de al-afheid* heeft geschapen,

*Gr.ta panta = Hebr.HáKàL

10.opdat volkènd werd door de
 vooraangaanden en de bevoegden
 in de bovenhemelen door de geroepenschap
 de veelbonte wijsheid van God,

11 het voorstel van de werelddagen
 dat hij gemaakt heeft in Christus Jezus,
 de machtiger onzes,

12. in wie wij hebben de allesverwoording en de toevoering in de vertrouwdheid door het vertrouwen op hem.

13. Daarom wens ik toe het niet te kwaad te hebben bij mijn beëngdheden om jullie, hetgeen geschied tot dunkzwaarte van jullie.

14. Door gratie daarvan buig ik mijn knieën tot de omvamende

15. uit wie alle omvaming* en in de hemelen en op het land z'n naam krijgt,

16. opdat hij gaf aan jullie volgens de rijkdom van zijn dunkzwaarte* met kracht gesterkt te worden door zijn beluchting* in het binnen menselijke,

17. dat neerhuist Christus door het vertrouwen in jullie harten, in minne gewortelden en gegrondvesten,

18. opdat jullie het vermogen hebben om tot je te nemen samen

met al-af de heiligen, wat de wijdte* en de uitgestrektheid* en de hoogte en de diepte* (is);

19. en te volkènnen de, de volkènnis overtreffende, minne van Christus, opdat jullie volledig gemaakt worden tot de al-af-zijnde* volledigheid van God.

20. Hem nu, die de kracht heeft te maken meer dan te over boven alles wat wij wensen en beseffen volgens de kracht die inwerkt in ons, -

21. voor hem de dunkzwaarte in de geroepenschap en in Christus Jezus tot alle geschiedronden* van de werelddagen: amèn.

72

4.1. Toe nu roep ik jullie, de geknevelde in de machtiger, voort te schrijden waardig de roeping, waarmee jullie geroepen werden,

2. met alle nederigheid* en gebogenheid* met grootmoedigheid, 't uithoudend in de minne van elkaar,

3. vlijtig zijnde te behoeden de eenheid van de beluchter in de kneveling van de vrede;

4. één-enkel* zielelichaam en één-enkele beluchter, zoals jullie ook geroepen werden

κ-5

*Gr. patria

*Gr. doxa=Hebr. KáBóWD

* of: beluchter; Gr. pneuma =

*Gr. platos=Hebr. RáChàB

*Gr. mèkos = Hebr. AoRèK

*Gr. bathus = Hebr. NgáMieQ

*Gr. pan = (hier) Hebr. KâL

*Gr. genos = hebr. DóWR

κ-6

*Gr. tapeinos = (vaak)Hebr. SháPhàL

*Gr. praüs = Hebr. NgáNieJ

*Gr. eis=Hebr. AèCháD

tot één-enkele hoop van jullie roeping,
 5. één-enkel vertrouwen, één-enkele
 onderdompeling,
 6. één-enkele God en omvamende van allen,
 die (is) bij allen en door allen en in allen.
 7. Maar elk-één ieder van ons werd gegeven
 de goedegunst* naar de maat
 van het geschenk van Christus.

*Gr. charis = (meestal) (Hebr. ChèSèD

8. Daarom zegt hij
 opgegaan naar de hoogten
 voerde gevangen weg
 de weggevoerde gevangenschap,
 gegeven heeft hij giften
 aan de mensen²¹;

9. Het 'hij ging op': wat geschiedt er
 indien hij niet ook neergedaald is
 naar de benedenste delen van het land?

10. Hij die zelf is neergedaald
 geschiedt ook (als) hij die opgaat
 hoog boven alle hemelen, opdat hij
 volledig zou maken de al-afheid*.

*Gr. ta panta = Hebr. KáLieJL

11. En zelf heeft hij gegeven
 deze (tot)afgezondenen, gene (tot)
 profeten; deze (tot)goednieuws-
 boodschappers en deze (tot)
 (vee-)weiders en leraren,

12. tot het geschikt maken
 van de heiligen tot werk van heerdienst,
 tot huisstichting van het zielelichaam
 van Christus,

13. totdat allen elkaar tegen komen
 in de één-enkelheid van het vertrouwen
 en van de volkennis van de stichtzoon
 van God, in een man al-af, in een zeer
 grote mate van volledigheid van Christus,

14. opdat wij niet meer geschieden
 (als)spijslingen, heen en weer gegolfd
 en omgedragen door alle wind
 van leraarswerk, in het dobbelspel
 van de mensen, in slimmigheid

²¹ Paulus citeert hier Psalm 68:19 en legt deze woorden Jezus in de mond. Paulus volgt hier in de eerste vershelft (vrijwel) letterlijk de tekst van de LXX (Ps. 67:19) – vrijwel, want alleen de vervoeging van de werkwoorden verschilt: *jij gaat op* (LXX) – *opgegaan* (Paulus) en *jij voerde weg* (LXX) – *hij voerde gevangen weg* (Paulus). De LXX volgt de Hebreeuwse tekst op de voet (zie BAND III,1). De tweede vershelft wijkt bij Paulus sterk af. Zowel de LXX als de Hebreeuwse tekst leest: *jij neemt aan gaven (giften) bij een roodling (Adam-Hebr.) / een mens (anthropos – LXX)*; Paulus leest: *jij geeft giften aan de mensen*. Wellicht ontleende Paulus deze tweede vershelft eigenlijk niet aan psalm 68, maar aan een andere tekst in TeNaKh. De boodschap van deze zin past bovendien zowel in die van het OT als van het NT. Dit 'geven' blijkt voor Paulus erg belangrijk, want hij gaat er in vs 11 nog eens uitvoerig op in.

tot de methode van het tuimelen,
 15.maar waarachtig geworden
 in minne tot hem zouden toenemen
 in al-afheid*, die geschiedt (als)
 het eerstdeel*, Christus,
 16.uit wie al-af het zielelichaam*
 samengevoegd en geïnstreerd
 door alle betasting van de ondersteuning
 volgens inwerking in de mate*
 van de bedeling van elkeen ieder
 zich de toename van het zielelichaam
 maakt tot huisstichting van zichzelf
 in minne.

*Gr.ta panta = Hebr.KáLieJL

*Gr.kephalè = Hebr.RAóWSh

*Gr.sooma

*Gr.metron=Hebr.DàJ / MáDàD

73

17.Dit nu zeg ik en betuig ik in de machtiger
 dat jullie niet meer rondschrjden,
 zoals ook de naties rondschrjden
 in de vlagachtigheid van het beseffen van hen,
 18.verduisterd in het besef geschiedende
 anders geworden dan het leven van God,
 door de onkennis die geschiedt in hen,
 door de vereelting van hun hart,
 19.die afgestompt, zichzelf
 overgeleverd hebben aan losbandigheid
 tot werkzaamheid van alle onreinheid
 in meerhebbigheid.
 20.Zo echter hebben jullie niet
 geleerd de Christus,
 21indien dan jullie hem gehoord hebben
 en in hem lering ontvangen hebt,
 zoals de waarachtigheid geschiedt
 in Jezus,
 22.dat jullie afleggen volgens het
 eerdere verkeren de oudtjds mens,
 die verdorven is volgens de begeerten
 van het tuimelen, maar dat
 jullie weer verjongd werden
 door de beluchter van het beseffen
 van jullie en dat jullie aankleden
 de nieuwe mens, die naar god werd
 geschapen in gerechtigheid en
 genormeerdheid van de waarachtigheid.
 25.Daarom afgelegd hebbend de leugen
**praat waarachtigheid ieder
 met zijn metgezel²²,**

κ-7

²² Paulus citeert hier Zach.8:16 letterlijk volgens de Griekse vertaling van de LXX. De letterlijk vertaling van de Hebreeuwse tekst (zie BAND II) luidt: “. . . brengt-in (DiBBèR) trouw (AèMèT) iedermenselijke (AieJSh) tot-de-metgezel-zijner”.

omdat wij geschieden van elkaar
(als)ledematen.

26. **Toorn gloeit* en verwaardt niet²³;**
de zon moet niet erbij onderduiken
bij jullie toornzeer*;

27. geeft geen plaats aan de lasteraar*.

28. De steler moet niet meer stelen,
maar meer arbeiden werkend met de
eigen handen het goede,
opdat hij heeft om mee te geven
aan wie behoefte heeft.

29. Alle rottige woordinbreng* moet niet
vandaan uit jullie mond heengaan,
tenzij echter een goede tot huisstichting
van de behoeftige, opdat hij geve gratie
aan de horenden.

30. En pijnigt* niet de heilige beluchter
in wie jullie verzegeld* werden
tot de dag van de loskoping*.

31. Alle bitterheid en toorn gemoed*
en walgtoorn* en geschreeuw**
en smaadbewering* moet hoog heen
gedragen worden vandaan van jullie
samen met alle kwaad.

32. Geschiedt voor elkaar (als)bruikbaren
gerede moederschoot hebbend*
goedgunstig zijnde voor elkaar,
zoals ook God in Christus goedgunstig is
voor jullie.

**5.1. Geschiedt (als)naspelers* van God
als beminde borelingen,
2. en schrijdt rond in minne, zoals
ook Christus jullie beminde
en zichzelf overgeleverd heeft
terwillen van ons (als) aandraaggave
en slachgave voor God tot een geurlucht***

*Gr. orgizoo = Hebr. CháRáH, maar
[zie voetnoot 23.

*Gr. parorgismos = Hebr. KÁÀS

*Gr. diabolos = Hebr. SsáThán

*Gr. logos = Hebr. DáBáR

*Gr. lupeoo = Hebr. NgáTsàB²⁴

*Gr. sphragis = Hebr. ChóWTáM

*Gr. apolutroöo = Hebr. PáDàNg

*Gr. thumos

*Gr. orgè = Hebr. ÀPh; **Gr. kraugè =
[Hebr. TsáNgàQ; *Gr. blasphèmia

*Gr. eusplangchnoi = Hebr.

[RàChæMàJieM

*Gr. mimètes.

*Gr. osmè = Hebr. RiàCh (van RuWàCh)

²³ Paulus citeert hier Psalm 4:5, letterlijk volgens de Griekse tekst van de LXX. De letterlijke vertaling van de Hebreeuwse tekst (zie BAND III,1) luidt: “*weest bewogen* (het Hebreeuwse werkwoord, RáGàZ heeft in TeNakh op zichzelf geen betrekking op toorn/walging; die betekenis krijgt het een enkele keer vanwege de context, waarin het woord ‘toorn/walging’ expliciet vermeld wordt; de LXX interpreteert het Hebreeuws hier tendentius en de meeste latere vertalingen (Paulus als eerste dus) zijn de LXX daarin gevolgd, zelfs de NB met ‘weest woedend’ – ten onrechte, want het Hebreeuws laat een andere strekking horen) *en-niet zijn-jullie-aan’t-verwaarden* (hier staat niet de imperatief-vorm, maar de imperfectumvorm plus de ontkenning. Deze vorm is bekend uit de Tien Woorden en de Statenvertalers geven die vorm consequent weer met “Gij zult . . .” dat is dus een futurum, een toekomstige tijd. De strekking is niet alleen gebod maar ook een belofte! Omdat het een belofte is is het vandaag een moeten. Maar de imperatiefvorm, de strikte gebodsvorm, dient daarvan onderscheiden te worden.

²⁴ Dat betekent ‘krenken’, vanwege de Griekse concordantie houden we hier ‘pijnigen’ aan.

*Gr.euoodia=Hebr.NieJChoàCh

κ-8

van rustruikendheid^{25*}

3. Maar hoererij en alle onreinheid of meerhebberigheid moet niet' genoemd worden bij jullie, zoals passend is voor geheiligden;

4. en lelijkdoenerij en dwaasgepraat of goeddraaijerij, wat niet inkomelijk(is), maar veelmeer dankzegening*.

5. Dit immers volkennend geschieden jullie, dat alle hoerenloper of onreine of meerhebberige, die geschiedt (als)idooldienaar, niet heeft een wettig aandeel in het koninkrijk van Christus en van God.

6. Niemand moet jullie misleiden met loze inbrengen; want door deze (dingen) komt de walgtoorn* van God op de stichtkinderen* van de overtuigingsloosheid²⁶; geschiedt niet (als) medehouders van hen.

8. Want ooit geschieden jullie (als)duisternis, maar nu (als) licht in de machtiger: als borelingen van het licht schrijdt voort.

9. Want de vrucht van het licht (is) in alle goedheid en gerechtigheid en waarachtigheid,

10. gewicht gevend aan wat geschiedt goedgeschikt voor de machtiger.

11. en hebt geen medebondgenootschap met de vruchteloze werken van de duisternis, maar brengt ze veelmeer terecht.

12. Want wat verscholen geschiedt door hen, geschiedt ook (als) lelijk

*Gr.eucharistia

*Gr.orgè=Hebr.AàPh

*Gr.huios=Hebr.BÉN

κ-8

²⁵ Paulus verwijst hier naar Ex.29:18, maar citeert eigenlijk niet, want de LXX (en andere oude vertalingen) hebben hier een andere wijze van zeggen: In de LXX staat, letterlijk vertaald, dit: “. . . op de slachtplaats voor een brandoffer voor de machtiger tot een rustruikende geurlucht, een slachtgave geschiedt voor de machtiger”; de vetgedrukte woorden gebruikt Paulus ook, maar bij hem komt de Griekse woorden thusastèrion (slachtplaats) en holokautama (=brandoffer) niet voor; hij gebruikt het woord prospóra, dat in de LXX niet voorkomt, waar deze thusasma gebruikt, dat in het NT niet voorkomt. De letterlijke vertaling van de Hebreeuwse tekst (zie BAND I) luidt: “En-jij-doet-verwalmen enwel~het~hert ter-slachtplaats, een-opgaander (meestal wordt dit Hebreeuwse woord met brandoffer vertaald, maar noch het woord ‘brand’ noch het woord ‘offer’ komen overeen met de eigenlijke betekenis van het Hebreeuwse woord, dat is afgeleid van een werkwoord dat ‘opgaan’ betekent.) (is)het voor-die-JHWH-van-Israël; een lucht rustgevend, een vuurgave voor die-JHWH-van-Israël (is)het.” Het is een van de slachtrituëlen die behoren bij de inwijding van een priester. Paulus interpreteert met deze woorden de dood van Jezus. Daarom vermijdt hij hier het woord holokautama, brandoffer; wellicht ook omdat het in het Hebreeuwse woord daarvoor (nl. NgóLáH) om ‘opgaan’ gaat, zonder dat gespecificeerd wordt, hoe dat gebeurt.

²⁶ Zie voetnoot bij Ef.2:2.

om te zeggen.

13. Maar wat terecht gebracht is door het licht komt te voorschijn.

14. Want al-af het tevoorschijn gekomene geschiedt (als) licht.

Daarom zegt men:

Word wakker slapende
en sta op vandaan bij de lijfdoden*
en oplichten zal voor jou de Christus.

*Gr. nekros

74

15. Bekijkt nu strikt hoe jullie voortschrijden niet als onwijzen, maar als wijzen,

16. uit de markt kopend het tijdvak, omdat de dagen slecht zijn.

17. Geschiedt daarom niet (als) onachtzamen, maar weest onderwezen* wat de wil van de machtiger (is).

*Gr. sunhièmi=Hebr. SháKàL

18. en drinkt je geen roes met wijn²⁷, waarin geschiedt ombevrijdbaarheid²⁸, maar maakt je volledig in de beluchter/ing,

19. pratend met elkaar met psalmen^{*29}

*Gr. psalmoi = Hebr. TeHiLLieM

en met liederen* en met zangen**

*Gr. humnos, **Gr. ooidè=Hebr. ShieJR

vol beluchting, zingend en psalmend

in jullie hart voor de machtiger,

20. dankzegenend altijd om alle (dingen)

in de naam van onze machtiger

Jezus Christus voor God en voor

de omvamende,

21. je onderzettend aan elkaar

in ontzag voor Christus:

22. de vrouwenselijken aan de eigen

manmenselijken als aan de machtiger,

23. omdat de manmenselijke geschiedt

κ-9

²⁷ Deze woorden ontleent Paulus aan de Griekse tekst van Spr.23:31 in de LXX. In de Hebreeuwse tekst staat: *"niet-ben-jij-aan't-zien de-wijn ja zij-bloost-rood"*.

²⁸ Het Griekse woord asootia / asootos komt in de LXX maar 2 x voor en is daar verbonden met het Hebreeuwse woord ZálàL, dat het beste met 'sukkel zijn' kan worden vertaald. In het NT komt het 4x voor en wordt daar meestal met 'losbandigheid' vertaald (in de SV 'liederlijkheid'). In het klassieke Grieks heeft het in veel teksten de betekenis 'reddeloos(heid)' en daarin is het Griekse saoo = soozoo te horen, dat 'redden', maar ook 'bevrijden' betekent. In die betekenis is het vertaling van het Hebr. JáShàNg geworden, maar het heeft in veel klassieke teksten ook een moreel accent gekregen (zie Liddl en Scott), waardoor het in de vertalingen (b.v. naar het Latijn) door woorden als 'bandeloosheid' werd weergegeven. Toch moet de nadruk blijven liggen op het 'niet voor redding / bevrijding/ bereikbaar zijn'. Daarom kiezen we daarvoor.

²⁹ Het Griekse woord 'psalmos' is in de LXX overwegend de vertaling van het Hebreeuwse MiZ'MóWR. De kern van dat woord is 'vezel' en die vezel dient als snaar. Ook het Griekse woord psalmos heeft letterlijk een vergelijkbare betekenis nl. 'pees' (van een boog) en dus 'snaar'. In de LXX is het echter ook gekozen als titel van het hele boek. In die betekenis zal Paulus het hier gebruikt hebben en daarom laten we het onvertaald. In de Hebreeuwse tekst is het woord TeHiLLieM de titel en dat is afgeleid van HáLàL, dat het beste met 'bepalen' kan worden vertaald. In de Hebreeuwse tekst van TeNaKh komt dit woord niet voor, daar komt de vrouwelijke vorm ervan voor: TeHiLLàH. Beide woorden zijn met 'bepaling' te vertalen.

(als)eerstdeel³⁰ van de vrouwmenselijke, zoals ook Christus (als)eerstdeel van de geroepenschap, hij de bevrijder van het zielelichaam*.

24. Maar zoals de geroepenschap onderzet is aan Christus, zo ook de vrouwmenselijken* aan de manmenselijken* in al-afheid**.

25. Manmenselijken, bemint de vrouwmenselijken zoals ook Christus bemint de geroepenschap en zichzelf overgeleverd heeft om haar,

26. opdat hij heiligde haar gereinigd hebbend met het wasbad* van het water met woordinbreng*,

27. opdat hij zelf staande deed blijven voor zichzelf de geroepenschap dunkzwaar, niet hebbend vlek of rimpel of iets zodanigs, maar opdat zij geschiedde heilig en volgaaf*.

28. Alzo zijn verplicht de manmenselijken om te beminnen de vrouwmenselijken van hen zelf, als de zielichamen van hen zelf. Wie bemint de vrouw van zichzelf bemint Zichzelf.

29. Niemand immers ooit beweigert* het vlees van zichzelf, maar voedt op en koestert haar³¹, zoals ook Christus de geroepenschap,

30. omdat wij als ledematen geschieden van het zielelichaam van hem.

31. **Daarentegen zal verlaten een menselijke* omvamende en moederende en zich aankleven bij de vrouwmenselijke van hem, en geschieden zullen de twee tot één vlees.**³²

32. Dit geheimenis geschiedt groot,

*Gr. kephalè=Hebr. RaóWSh

*Gr. sooma

*Gr. gunè = Hebr. AieJSháH

*Gr. anèr= Hebr. AieJSh; *Gr. pan=

*Gr. loutron=Hebr. RàTS'CháH

*Gr. rèma

*Gr. amoomos = Hebr. TáMieJM

*Gr. miseoo=Hebr. SsáNéA

*Gr. anthroopos=Hebr. AæNóWSh

³⁰ Noch het Griekse 'kephalè' (vgl. caput) noch het Hebreeuwse RaóWSh kan uitgelegd worden 'brein'. Die suprematie is in die oude culturen nog volstrekt onbekend. Verstand en gevoel zetelen in het lijf! Het duidt op wat het eerste te voorschijn komt; daarom hebben beide woorden associaties met 'begin' zoals ook uit het Latijnse 'incipere' en 'prin-cipium' blijkt.

³¹ Of: 'dat' en dan slaat het terug op 'sarx' (vlees) dat in het Grieks een vrouwelijk woord is. Paulus kan dus beiden bedoeld hebben.

³² Paulus citeert hier Gen.2:24, letterlijk volgens de Griekse tekst van de LXX, behalve het begin, waar de LXX 'heneken' (daarom) heeft en Paulus 'anti touto' (daarentegen). De letterlijke vertaling van de Hebreeuwse tekst (zie ook BAND I) luidt: "Om-vastzo is-aan 't-verlaten~een-manmenselijke enwel~de-omvamende-zijner en-wel~de-moederende-zijner; en-voorts-os-hij-aan 't-aankleven bij-de-vrouwmenselijke-zijner, en-voorts-zijn-zij-aan 't-geschieden tot-een-vlees een-één-enkel."

maar ik zeg't naar Christus en de geroepenschap.

33. Intussen ook jullie die volgens elk-één ieder de eigen vrouwenselijke zo moet beminnen als zich zelf, en de vrouwenselijke opdat zij ontzag heeft voor de manmenselijke.

6.1. Jullie borelingen, geeft gehoor aan jullie ouders [in de machtiger], want dat geschiedt (als) rechtvaardig.
2. **Waardeer³³ de omvamende jouwer en de moederende³⁴**, welk gebod (als) eerste geschiedt met een belofte:

3. **opdat wel voor jou geschiede en er zal geschieden langtijdigheid* op het land³⁵.**

*Gr.makrochronos

4. En omvamenden, doet geen toornzeer hebben de borelingen van jullie, maar voedt ze op met het onderricht* en het richting wijzen van de machtiger.

5. Heerdienaren, geeft gehoor aan de machtigers volgens het vlees met ontzag en rilling in de eerlijkheid van jullie hart als aan Christus,

6. niet volgens ogenheerdienst als mensengeschikkelijken, maar als heerdienaren van Christus makende de wil van God uit lichaamziel,

7. met goedbesef heerdienend

³³ Het Griekse woord 'timaoo' wordt meestal met 'eren' vertaald, maar de kern van dit woord is 'waarde'. In de LXX is het dikwijls (niet altijd) de vertaling van het hebreeuwse KáBéD, dat ook meestal met 'eren' wordt vertaald, maar eigenlijk 'zwaarte geven' betekent, in de zin van 'van gewicht achten'. We kiezen er hiervoor om de concordantie in het Grieks te bewaren en vertalen deze Griekse woordgroep met behulp van het Nederlandse begrip 'waarde'.

³⁴ Paulus citeert hier Exodus 20:12, letterlijk volgens de Griekse bewoordingen van de LXX. De letterlijke vertaling van de Hebreeuws tekst luidt (Zie BAND I): "*Geef-zwaarte enwel-aan-de-omvamende-jouwer en-de-moederende-jouwer. . .*".

³⁵ Ook hier citeert Paulus Ex.20:12 en weer volgens de Griekse tekst van de LXX, maar niet letterlijk. Want die tekst luidt, letterlijk vertaald: "*opdat langtijdigheid geschiede op het land het goede*". In de versie in Deut 5:16, komen de woorden 'het goede' niet voor, maar volgt achter 'het land' direct, "*dat de machtiger (kurios) God (theos) van jou zal geven aan jou*". Paulus heeft hier deze versie. Hier volgt de letterlijke vertaling van de Hebreeuwse teksten (zie BAND II), die niet gelijkkluidend zijn in Exodus en Deuteronomium: Ex.20:12: "*. . . ter-toebuiging-daaraan dat zich-uitstrekken de-dagen-jouwer, op het-roodlingse dat-die-JHWH-van-Israël gevende (is) aan-jou*" en Deut.5:16: "*. . . zoals gebiedt-aan-jou die-JHWH-van-Israël de-gods-jouwer; ter-toebuiging-daaraan-dat zich-uitstrekken de-dagen-jouwer: en-tertoebuiging-daaraan-dat het-goed-is vor-jou, op het-roodlingse, dat-die-JHWH-van-Israël de-gods-jouwer gevende(is) aan-jou*".

als voor de machtiger en niet de mensen,

8.volkènnend dat ieder, wat hij ook maar gemaakt had aan goeds, dat bezorgd zal worden van de kant van de machtiger, hetzij heerdienaar hetzij ontslagene.

9.En machtigers, maakt dezelfde dingen ten opzichte van hen, afduwend de vergramdheid, volkènnend dat ook hun en jullie machtiger geschiedt in de hemelen, en vooringenomenheid niet geschiedt van de kant van hem.

75

10.Voor het overige, bekrachtig je met de machtiger en met de sterkte van zijn vermogen.

κ-10

11.Kleedt je in* de wapenrusting** van God om kracht te hebben dat jullie staan blijven tegen de methoden van de lasteraar*.

*Gr.endunoo=Hebr.LáBéSh;**Gr.pan-
[oplia=Hebr.CháLieJTS

12.Omdat niet geschiedt voor ons de worsteling tegen bloed* en vlees maar tegen voraangaanden, tegen bevoegdheden, tegen de ordentelijke sterkmakers van deze duisternis, tegen de beluchten van het slechte in de hemelen.

*Gr.diabulos=Hebr.SsáTháN (satan)

13.Daarom neemt op de wapenrusting van God, opdfat jullie kracht hebben om tegen te staan op de slechte dag en, de al-afheid bewerkt hebbend, staande te blijven.

*Gr.haima=Hebr.DáM (roods)

14.Houdt je staande dan **omgord hebbend de heupen van jullie met waarachtigheid³⁶** en **gekleed zijnde in het borstwapen van de gerechtigheid,**

15.**onderkneveld de voeten met de gereedheid**

³⁶ Hier gebruikt Paulus dezelfde woorden als in de Griekse vertaling in de LXX van Jes.11:5. Daar beschrijft de profeet het optreden van de messias uit Isaïs stam. Omdat voor Paulus Jezus deze Messias is, dienen volgens hem ook zijn volgelingen zich zo te gedragen. Jesaja voorziet hier een volstrekte vrede zowel tussen de mensen als met de dieren. Vanwege die vrede zoeken de naties aansluiting bij Israël. De praxis van de ecclesia kuriakè stelt deze vrede reeds nu, temidden van alle dreiging, volledig present vanwege de parousia, het zich wereldwijd present stellen van de Christus Jezus. Dezelfde bewoordingen vinden we in Jes.59:17, waar de profeet Jesaja spreekt van de 'arm van die-JHWH-van-Israaël', die op dezelfde manier optreedt om Sion te verlossen. Zoals zo vaak sluiten de hoofdstukken vanaf Jesaja 40 aan bij de hoofdstukken daarvoor. Hoe anders de hoofdstukken van het boek Jesaja na hoofdstuk 40 ook zijn, ze ademen in woordkeuze en thematiek de sfeer van de eerste 39 hoofdstukken. Daarom wordt er ook terecht gesproken van 'deutero-Jesja', de tweede Jesaja. En Paulus refereert hier (zoals vaker) aan teksten uit de beide delen van het boek jesaja.

**van de goednieuwsboodschap
van de vrede³⁷,**

16.en bij alle (dingen) opgenomen hebbend de schutteur* van het vertrouwen, waarmee jullie de kracht hebben al-af de werppijlen* van de slechterik, die in vlam staan, uit te doven*.

17.En neemt aan de hoofdhelm* van de bevrijding³⁸ en het twistzwaard* van de beluchter, dat geschiedt (als de woordinbreng* van God³⁹,

18.door alle gebed en noodvraag, toebiddend in al-af het tijdvak* met beluchting, en daartoe bedacht* zijnde op alle sterkblijvendheid en noodvraag omtrent al de geheiligden,

19. ook om mij opdat aan mij gegeven wordt een woordinbreng* in de opening van mijn mond, in allesverwoording te doen volkènnen het geheimenis van de goednieuwsboodschap,

20.waarom ik afgevaardigd ben⁴⁰ in een ketting, opdat ik daarin allesverwoorden zal zoals noodzakelijk is dat ik zal praten.

21.En opdat ook jullie volkènden de dingen omtrent mij, wat ik aan zaken doe,

*Gr.thureos (van thura = deur) =
[Hebr.MáGÉN

*Gr.belos (van balloo=werpen) =

*Gr.sbennumi=Hebr. KáBháH

*Gr.perikephaleia=Hebr.KoBàNg

*Gr.machaira (van machè = twist) =
[Hebr.ChèRèBh.

*Gr.rèma

*Gr.kairos

*Gr.agrupneoo=Hebr.SháQàD

*Gr.logos=Hebr.DáBháR

³⁷ Deze woorden verwijzen naar Jesaja 40:9 en 52:7. Ze kondigen de komst aan van de Mesias, van de gezalfde heerdienaar van die-JHWH-van-Israël en van een nieuwe wereldtijd. Voor Paulus staat het vast: Jezus is deze gezalfde heerdienaar en zijn parousia, zijn presentie is zich aan 't verbreiden onder alle naties; de nieuwe wereldtijd staat op het punt aan te breken. Zijn hele inspanning is er op gericht, dat de ecclesia, die hij door zijn prediking op zoveel mogelijk plaatsen ziet ontstaan, door haar messiaanse praxis, door haar navolging van de praxis van Jezus, de nabijheid van deze wereldtijd, van dit koningschap voor iedereen onontkoombaar maakt. Zijn nadruk op de vergeving van schuld, is gericht op de opheffing van alle verlamming en op het vrij maken van een onverslaanbare energie om juist deze messiaanse praxis te realiseren. De pacificatie van de naties, die zo in het zicht komt, betekent allereerst vrede voor Israël en het is deze vrede die de joden die Jezus als messias afwijzen ervan zal overtuigen, dat Jezus de messias is, juist omdat hij aan de naties is overgeleverd, zoals ook de TeNaKh in het Grieks aan de naties werd overgeleverd, maar ook omdat hij juist zo de vergeving van alle schuld – en dan met name van de schuld aan Jezus dood – als een begenadiging 'gratis' aan Joden en niet Joden aanbiedt en schenkt. Paulus heeft elk afbreuk doen aan de Messiaanse praxis door de ecclesia bestreden, maar de afwijzing ervan door diezelfde ecclesia niet voorzien. Die afwijzing is onontkoombaar zodra de kerk zich verbindt met de heersende wereldmacht en zich daarmee zelfs identificeert.

³⁸ Paulus citeert hier, net als in I Thess.5:8, Jes.59:17 volgens de bewoordingen van de Griekse tekst in de LXX. Het is daar die-JHWH-van-Israël die zich daarmee bekleed om het kwaad te beteugelen en Israël te verlossen.

³⁹ Paulus refereert hier aan woorden in Jes.49:2, die betrekking hebben op de heerdienaar van JHWH, wiens mond tot een scherp zwaard wordt gemaakt.

⁴⁰ Grieks: presbeuoo, een werkwoord, dat in de LXX niet voorkomt, het is afgeleid van het woord 'prebus', dat in de LXX weinig voorkomt en daar de vertaling is van MàLÁÁK = werkbode en 2x van TsieJR dat ook 2x voorkomt en afgevaardigde betekent. Het Griekse woord presbuteros, dat wij kennen als presbyter dat weer verbasterd is tot priester, is in de LXX de vertaling van het hebr. ZàQéN?(=baardoud), komt wel vvoor in het NT en we vertalen dat woord dan ook met 'oudere'. Bij de woorden presbeuoo en presbus laten we dus de Griekse concordantie los.

zal jullie alles doen volkènnen Tuchikos,
de beminde broederverwant en trouwe
dienaar* in de machtiger,

Gr.diakonos

22.die ik sturen zal naar jullie om
hetzelfde, opdat jullie volkènden
de (dingen) omtrent ons en hij toeriep
tot jullie harten.

23.Vrede voor de broeder/zusterverwanten
en minne samen met vertrouwen
vandaan van God de omvamende en
van de machtiger Jezus Christus,

24.de goede-gunst met allen die beminnen
onze machtiger Jezus Christus
in onverderfelijkheid.